

ปัจจัยความเสี่ยงและผลกระทบความรุนแรงในครอบครัว กรณีศึกษาศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC)

ปาริฉัตร จิตต์โสภณ¹ กัญญ์ริตา ศรีภา² และเสกสัน เครือคำ³

วันได้รับบทความ: 10 มิถุนายน 2567 วันแก้ไข: 23 มิถุนายน 2567 วันยอมรับเผยแพร่: 25 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

ความรุนแรงในครอบครัวยังเป็นปัญหาสำคัญในครอบครัวไทยส่งผลกระทบต่อปัญหาจากสังคมอื่น ๆ ตามมาการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวและผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงของผู้ที่เข้ารับการดูแลในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) และเสนอแนวทางสำหรับศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) ในการป้องกันความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวและลดผลกระทบ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นบุคคลซึ่งมีประสบการณ์โดยตรงจากการปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงาน และผู้ตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 11 คน ผลการศึกษาพบว่า ความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวของผู้ตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ด้านตัวบุคคล ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว และด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านพฤติกรรม และด้านสังคม แนวทางสำหรับศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีในการป้องกันความเสี่ยงและลดผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ 1) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับบุคคล 2) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับครอบครัว 3) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับชุมชน และ 4) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับชาติ ทั้งนี้การนำแนวทางจากการศึกษาวิจัยไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพควรมีบูรณาการความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันให้เกิดการป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในครอบครัวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ: ความเสี่ยงและผลกระทบ, การป้องกันและลดผลกระทบ, ความรุนแรงในครอบครัว

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

³ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Risk Factors and Consequences of Family Violence: Case Study of The Center for The Protection of Children's and Women's Rights (OSCC)

Parichad Jitsopon¹ Kantita Sripa² & Seksan Khruakham³

Received Date: June 10, 2024 Revised Date: June 23, 2024 Accepted Date: June 25, 2024

Abstract

Domestic violence is still a major problem in Thai families, affecting problems from other societies. Therefore, this research aims to study the risk of family violence and the effects of being a victim of violence. who receive care in the Center for the Protection of Children's and Women's Rights (OSCC) and propose guidelines for the Center for the Protection of Children's and Women's Rights (OSCC) in preventing the risk of family violence and reducing its effects. Using qualitative research methods with in-depth interviews with people who have direct experience working in the agency. and 11 victims of domestic violence. The results of the study found that the risk of family violence among victims of domestic violence includes the individual aspect, family relationship aspect. and social and environmental aspects the effects of being a victim of domestic violence include physical, psychological, behavioral, and social aspects. Guidelines for the Center for the Protection of Children's and Women's Rights in preventing the risk and reducing the impact of being a victim of domestic violence include: 1) preventing and reducing the impact of violence at the individual level 2) preventing and reducing the impact of violence in the family level, 3) prevention and reduction of the impact of violence at the community level, and 4) prevention and reduction of the impact of violence at the national level. In this regard, applying the guidelines from the research study to be effective will involve integration of cooperation from other groups of individuals and agencies related to push for prevention and reduction of the effects of family violence continuously and sustainably

Keywords: Risks and effects, Prevention and impact reduction, Family violence

¹ Graduate student, Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

² Assoc.Prof., Pol.Col., Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

³ Assoc.Prof., Pol.Col., Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์ความรุนแรงทั่วโลก ปัญหาที่ยังพบคือ “ความรุนแรงในครอบครัว” ที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ตามที่ปรากฏเป็นข่าวในช่องทางต่างๆ ทุกวันนี้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพพบข้อมูลจาก องค์การสหประชาชาติ ระบุว่า ประเทศไทยมีสถิติคดีความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง ติดอันดับ 1 ใน 10 ของ โลกอย่างต่อเนื่อง และพบ 1 ใน 3 เป็นความรุนแรงทางด้านจิตใจ ขณะที่มักมีกลุ่มผู้หญิงที่กล้าออกมาเปิดเผย เรื่องราวที่ถูกกระทำรุนแรง และร้องขอความช่วยเหลือจำนวนน้อยมาก ทำให้องค์การอนามัยโลก (WHO) กำหนดทิศทางการดูแลสุขภาพพระดับโลก ให้ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปัญหาด้านสาธารณสุข และสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ เพราะเป็นปัญหาซับซ้อนหลายมิติ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำ ที่ส่วนใหญ่เป็น คนในครอบครัว คนใกล้ชิด หรือคนรู้จัก และยังพบทัศนคติจากคนรอบข้างว่า ความรุนแรงใน ครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นที่มาให้สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพหลังพบว่าความชุกความรุนแรงต่อผู้หญิงและบุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 34.6 โดยร้อยละ 82.6 ไม่ไปขอความช่วยเหลือจากบุคคลหรือหน่วยงาน ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า “เป็นเรื่องส่วนตัว” และพบความรุนแรงด้านจิตใจสูงสุด ร้อยละ 32.3 รองลงมาคือ ทางร่างกายร้อยละ 9.9 และทางเพศร้อยละ 4.5 และมีผู้หญิงจำนวนมากไม่กล้าเปิดเผยว่าถูกกระทำรุนแรง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ, 2566)

ความรุนแรงในครอบครัวนับเป็นปัญหาสังคมใหญ่ของไทย เพราะครอบครัวควรจะเป็นที่อยู่แล้วมี ความสุข การที่ในครอบครัวมีความรุนแรงอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น การลงโทษลูกด้วยการตี หรือใช้ความรุนแรงจนทำให้เกิดบาดแผล สิ่งต่าง ๆ นี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่ง สามารถแบ่งผลกระทบจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้ 2 ระยะ คือ ผลกระทบระยะสั้น ส่งผลให้ลูกมี อาการหงุดหงิดง่าย เลี้ยงยาก เด็กไม่มีความสุข มองโลกในแง่ลบและมีปัญหาในการเข้าสังคม มีปัญหาในการ เรียนไม่เชื่อฟังครู และผลกระทบระยะยาว ในระยะยาวหากเด็กยังต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความรุนแรงใน ครอบครัวยังมาโดยตลอด อาจส่งผลให้เด็กมีปัญหาในการเข้าสังคม ชอบใช้ความรุนแรง เด็กมีความก้าวร้าวเพราะ คิดว่าความรุนแรงและความก้าวร้าวเป็นเรื่องปกติ ต่อต้านสังคม ไม่ฟังความคิดเห็นคนอื่น (สำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2566) มาตรการกฎหมายในการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองและป้องกันผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กฎหมายนี้ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวยิ่งมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญาโดยทั่วไปเพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสดูกลับตัวและ ยับยั้งการกระทำผิดซ้ำรวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ประกอบกับเด็ก เยาวชนและ บุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม (สิริโฉม พรหมโฉม ,2559)

ปัจจุบันปัญหาความรุนแรงในเด็กและสตรี เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด และทวี ความรุนแรงมากขึ้น และเกิดกระจายทั่วไปทั้งในเขตเมืองและชนบท ปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรง อาจเกิด

จากปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเลี้ยงดู การดื่มสุรา สารเสพติด วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติของคนในสังคมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง และความเชื่อที่ว่าความ รุนแรงใน ครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารความรุนแรงทำให้เกิดการ เลียนแบบแก่ ผู้ชมได้ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่เป็นตัวเพิ่มภาวะความรุนแรงให้เกิดขึ้นได้ ด้วยสถานการณ์ดังกล่าว คณะอนุกรรมการพัฒนาครอบครัวและแก้ไขความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในคณะกรรมการส่งเสริมและ ประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล จึงได้สนับสนุนให้ กรุงเทพมหานครดำเนินการจัดตั้งศูนย์พิทักษ์เด็กและสตรีทั้งในระดับกรุงเทพมหานครและระดับสำนัก และ เห็นความสำคัญในการดูแลผู้ป่วยในกลุ่มดังกล่าว ได้มีโครงการจัดตั้งศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC: One Stop Service Crisis Center) โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนธันวาคม 2541-ปัจจุบัน เพื่อให้บริการแก่ผู้ที่ ประสบปัญหาได้รับการดูแลที่รู้สึกปลอดภัย และไว้วางใจที่จะได้รับความคุ้มครองและรักษาความลับข้อมูลของ ตนเองได้ซึ่งจะช่วยให้ผู้ป่วยหายจากโรคและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) . 2566) ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อศึกษาความเสี่ยงและ ผลกระทบผู้ตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว และเสนอแนวทางการป้องกันความเสี่ยงและ ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว ของเหยื่อความรุนแรงที่เข้ารับการดูแลในศูนย์ พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการศึกษจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลกระทบผู้ตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเป็นแนว ทางการป้องกันความเสี่ยงและผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีแนวทางในการป้องกันที่เหมาะสมทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษาความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวและผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความ รุนแรงของผู้ที่เข้ารับการดูแลในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC)
- 2) เพื่อเสนอแนวทางสำหรับศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) ในการป้องกันความเสี่ยงต่อการเกิด ความรุนแรงในครอบครัวและลดผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) ความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง โอกาสที่จะทำให้เกิดความรุนแรงใน ครอบครัวยุคใหม่และตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว โดยครอบคลุมทั้งความเสี่ยงด้านบุคคล ด้านความสัมพันธ์ ในครอบครัว ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรง หมายถึง ผลกระทบในเชิงลบที่เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้น และระยะยาวอันเนื่องมาจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว โดยครอบคลุมทั้งผลกระทบด้าน ร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

3) ความรุนแรงในครอบครัว (family violence) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะจงใจ เป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลไปทางลบต่อพัฒนาการของร่างกาย และจิตใจของบุคคลตลอดการรับรู้ความเป็นมนุษย์และต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจการใช้ความรุนแรงเกิดขึ้นในครอบครัวได้หลาย ๆ รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายเด็กและสตรี การปล่อยปะละเลยหรือทอดทิ้งเด็กให้ประสบอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่ง การทารุณกรรม การล่วงเกินทางเพศ การทำร้ายอารมณ์เด็กและสตรี

4) แนวทางการป้องกันความเสี่ยงและผลกระทบความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง แนวทางในการป้องกันปัญหาเพื่อมิให้เกิดความรุนแรงขึ้นภายในครอบครัว หรือมิให้ครอบครัวที่เคยเกิดความรุนแรงแล้ว เกิดความรุนแรงซ้ำอีก รวมไปถึงแนวทางในการลดผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นกับผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

1) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรง ความรุนแรงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในทุกสังคมรวมทั้งสังคมไทย ผลกระทบของความรุนแรงทำให้ปัญหาความทั้งทางกายและจิตใจแก่ผู้ถูกกระทำ สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวปัญหาความรุนแรงมีสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการความรุนแรงในครอบครัว หมายความว่า ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงโดยคู่ครองหรือ บุคคลที่เป็นสมาชิกภายในครอบครัวด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง (สุภาวดี น้อยมณี, 2558) ดังต่อไปนี้

(1) การกระทำรุนแรงต่อร่างกาย เช่น ตบหน้า ทูตตี บิดแขน กระทบ กระชากผม ใช้บุหรี่จี้หรือเผา และการรับช่วงภริยาเป็นจารีตประเพณีของชนบางเผ่า หญิงหม้าย สามิตายจะโอนไปเป็นภริยาของพี่ชายสามี รวมทั้งทรัพย์สินของหญิงหม้ายก็ตกได้แก่ พี่ชายสามี

(2) การกระทำรุนแรงทางเพศ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ด้วยการข่มขู่การใช้ กำลังบังคับขู่เข็ญเพื่อมีเพศสัมพันธ์ การบังคับให้ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ต้องการ หรือบังคับขู่เข็ญให้ ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น

(3) การกระทำอันตรายต่อจิตใจ การกระทำด้วยประการใดๆ โดยมี เจตนาขู่เข็ญหรือกลั่นแกล้ง การข่มขู่จะทอดทิ้งหรือทำร้ายกักขังให้อยู่ในบ้าน ควบคุมทุกฝีก้าว ข่มขู่ จะเอาบุตรไปจากความดูแลทำลายสิ่งของเครื่องใช้ฝ่ายหญิง ปล่อยให้ได้อยู่ตามลำพังไว้จากาารรุนแรง ก้าวร้าว ปฏิบัติอย่างต่ำต้อยไร้เกียรติเสมอ

(4) การกระทำความรุนแรงด้านความเป็นอยู่ เช่น การปฏิเสธไม่ให้ ความช่วยเหลือด้านฐานะความเป็นอยู่ ปฏิเสธไม่ให้เงินช่วยเหลือต่อความเป็นอยู่ ปฏิเสธไม่ให้อาหาร การกินและสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพการปฏิเสธหรือล่าช้าในการได้รับการรักษาพยาบาลเวลาเจ็บป่วย และกีดกันไม่ให้ทำงานนอกบ้าน เป็นต้น

(5) การละเว้นการกระทำ การไม่ให้สิ่งจำเป็น เช่น อาหารการกิน เสื้อผ้า เครื่องใช้สอย ได้รับของเล่นระหว่างเด็กผู้ชายกับเด็กผู้หญิงต่างกัน การเอาใจใส่ดูแลแตกต่างกับ ถือเป็นกรกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กผู้หญิง เช่น การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงหรือเด็กผู้หญิงไม่ให้ ได้รับการศึกษาหรือได้รับการรักษาพยาบาลด้านสุขภาพดีด้อยกว่าผู้ชาย เป็นต้น

2) แนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลกระทบความรุนแรงในครอบครัว

การนำเสนอสาเหตุหรือปัจจัยเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในครอบครัวนี้เป็นการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตามที่กำหนดโดยองค์การอนามัยโลกที่จำแนกปัจจัยเงื่อนไขออกเป็น 4 ระดับได้แก่ (1) ปัจจัยระดับบุคคล (Individual) (2) ปัจจัยสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Relationship) โดยในปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนี้ ผู้เขียนจะจัดเป็นปัจจัยระดับครอบครัว (Family) เนื่องจากเป็น เรื่องภายในครอบครัวและน่าจะทำให้มีความชัดเจนครอบคลุมปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ มากกว่า (3) ปัจจัยระดับชุมชน (Community) และ (4) ปัจจัยระดับสังคม (Societal) โดยเน้นการนำมุมมองแนวคิดทางจิตวิทยาวิเคราะห์และอธิบาย โดยมีสาระสำคัญของปัจจัยที่เงื่อนไขในแต่ละระดับดังนี้ (กัญญ์รัฐตา ศรีภา, 2566)

(1) **ปัจจัยระดับบุคคล** ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นจากปัจจัยเงื่อนไขในระดับบุคคลได้แก่

(1.1) **ซึมซับพฤติกรรมรุนแรงตั้งแต่วัยเด็ก** เนื่องมาจากเด็กบางคนเติบโตมาในครอบครัวที่มักแสดงพฤติกรรมรุนแรงต่อกัน ทั้งทางร่างกายหรือทางวาจา ทำให้ซึมซับพฤติกรรมรุนแรงมาตั้งแต่วัยเด็ก จากการเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงโดยไม่รู้ตัว หรือการเห็นการกระทำรุนแรงต่อกันในครอบครัว จนชินตา ทำให้มองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติธรรมดาหรือไม่ใช่เรื่องผิดปกติดังไรและเมื่อเติบโตขึ้นจนมีครอบครัวเป็นของตนเอง จึงมีโอกาสใช้ความรุนแรงได้ง่ายในการแก้ไขปัญหาหรือเมื่อเผชิญกับความคับข้องใจ

(1.2) **ติดสุราหรือใช้สารเสพติด** เป็นสาเหตุอันดับต้นๆ ของการเกิด พฤติกรรมรุนแรง และพบเหตุความรุนแรงในครอบครัวจำนวนมากที่เกิดขึ้นเนื่องจาก ผู้ใช้ความรุนแรงติดสุราหรือสารเสพติด ซึ่งจากประสบการณ์วิจัยของผู้เขียนเองพบว่า สามที่ติดเหล้าและใช้สารเสพติด มักจะตามมาด้วยการใช้ความรุนแรงต่อภรรยา ซึ่งปกติถ้าไม่มีเงินอาจจะไม่มีพฤติกรรมรุนแรงกับภรรยาหรือคนในครอบครัว แต่เมื่อมีอาการมึนเมาขึ้นมาทำให้ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ บางรายเกิดอาการประสาทหลอนจากการใช้สารเสพติด และใช้ความรุนแรงแบบไร้เหตุผล หรือบางรายที่ค้ายาเสพติดเองถูกตัดสินโทษเข้าๆ ออกๆ เรือนจำจนเคยชิน แต่ไม่ได้รับการบำบัดสุราหรือสารเสพติดอย่างจริงจัง ทำให้หันกลับไปใช้ยา เสพติดหรือดื่มสุราอีก พฤติกรรมรุนแรงจึงไม่หมดไปและกลับไปก่อเหตุรุนแรงซ้ำๆ กับสมาชิกในครอบครัวได้อีก

(1.3) **อดทนเพราะความรักและต้องการรักษาครอบครัวไว้** ปัจจัยในข้อนี้ผู้เขียนมองว่าเป็นความต้องการของมนุษย์อย่างหนึ่ง ที่ต้องการความรักและความยังคงเป็นเจ้าของครอบครัวอยู่ จึงเลือกที่จะทนถูกกระทำรุนแรงอยู่เรื่อยๆ โดยเฉพาะฝ่ายหญิงที่เป็นภรรยาการทนถูกกระทำรุนแรงจากสามีตนเอง ไม่คิดหนีไปไหน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความรัก และคิดว่าอีกฝ่ายจะปรับปรุงตนเองได้ตามที่ได้พูดจาขอโทษและให้คำสัญญาไว้ทุกครั้งหรือบางคน คิดว่าตนเองจะทำให้อีกฝ่ายเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ ทำให้ทนหรือนำตัวเองกลับไป อยู่ในสถานการณ์เดิม ๆ และถูกกระทำรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีก

(1.4) **มีทัศนคติว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว ไม่เกี่ยวกับคนนอก** โดยมีผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวบางราย มองว่าเหตุการณ์ความรุนแรงที่ เกิดขึ้นเป็นเรื่องภายในครอบครัว สามารถจัดการเองได้ และไม่ควรถูกคน ภายนอกครอบครัวมาวุ่นวายกับครอบครัวของตนเองทำให้ตัดสินใจไม่แจ้งความเมื่อถูกกระทำรุนแรง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขที่ทำให้อีกฝ่ายกล้าที่จะกระทำรุนแรงอย่างต่อเนื่องต่อไป

(2) ปัจจัยเงื่อนไขระดับครอบครัว

(2.1) **นอกใจและหึงหวงกัน** ข้อมูลจากผู้ถูกกระทำที่เป็นฝ่ายภรรยา ที่ถูกสามีกระทำ ความรุนแรง พบว่า สามีบางคนหลังจากใช้ชีวิตร่วมกับภรรยาได้สักระยะหนึ่ง เริ่มมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น เมื่อฝ่ายภรรยาจับได้จึงมีปากเสียง ทะเลาะวิวาทกัน และเมื่อสามีหงุดหงิดไม่พอใจ จึงลงมือทำร้ายร่างกายภรรยาอีกประการหนึ่งที่สามีกระทำต่อภรรยาเนื่องมาจากความหึงหวงฝ่ายหญิง โดยสาเหตุดังกล่าวนี้พบค่อนข้างมาก โดยพบว่า เป็นสาเหตุรองๆ มาจากการใช้สุราหรือสารเสพติด

(2.2) **มีอำนาจต่อรอง จึงแสดงพฤติกรรมรุนแรงได้ตามใจชอบ** ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ชายลงมือทำร้ายผู้หญิงที่เป็นภรรยาของตนเอง มักเกิดขึ้นในครอบครัวที่ผู้ชายมองว่าฝ่ายหญิงต้องพึ่งพิงตัวเขา โดยเฉพาะการพึ่งพิงด้านเศรษฐกิจ จึงมีทัศนคติว่าตนเองมีอำนาจเหนือกว่าหรือมีอำนาจต่อรองมากกว่า สามารถที่จะกระทำเช่นใดกับฝ่ายหญิงก็ได้ แม้แต่การลงมือกระทำรุนแรงต่อภรรยาของตนเองในขณะที่ฝ่ายหญิงเองที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

(2.3) **ปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว** เกิดจากสังคมที่มีการแข่งขันสูง ทำให้เกิดความกดดันจากปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว รายได้ที่ไม่เพียงพอในครอบครัว ทำให้เกิดความเครียด ความไม่เข้าใจ และกระทบกระทั่ง จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงระหว่างกัน หรือการเกิดความรุนแรงในครอบครัว

(2.4) **ขาดแรงสนับสนุนและการประคับประคองจากสมาชิกในครอบครัว** การเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะสามีภรรยา หรือเฉพาะสามีภรรยาและลูก ทำให้สามีและภรรยามีปากเสียงทะเลาะวิวาทกันได้ง่ายกว่า เนื่องจากไม่ต้องเกรงใจใครในครอบครัว รวมถึงไม่มีสมาชิกอื่นในครอบครัวคอยห้ามปรามหรือช่วยทำให้สถานการณ์ดีขึ้น นอกจากนี้ในบางครอบครัวที่ภรรยาอาศัยอยู่กับสามีที่มีพ่อหรือแม่ของสามีอยู่ด้วย จึงเป็นเรื่องปกติที่พ่อแม่จะเลือกเข้าข้างลูกของตนเอง แม้จะเห็นว่าสิ่งที่ลูกของตนเองทำกับภรรยาไม่ถูกต้องก็ตาม

(3) ปัจจัยเงื่อนไขระดับชุมชน

(3.1) **คนในชุมชนเห็นความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องชินตา** การกระทำรุนแรงในครอบครัวบ่อยๆ มองว่าเป็นเรื่องปกติเป็นความเคยชินที่พบเห็นอยู่ทั่ว ๆ ไป จึงมองข้ามอันตรายของความรุนแรงในครอบครัว รวมไปถึงการมองว่าเป็นเรื่องที่คนภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งหรือแม้แต่เข้าไปช่วยเหลือทำได้อย่างมากก็คือแค่คอยปลอบใจผู้ถูกกระทำรุนแรงในภายหลังยิ่งไปกว่านั้น บางคนในชุมชนอาจมองเป็นเรื่องสนุกปากที่เอาไปเล่าลือกันมากกว่าการช่วยกันแก้ไขให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยุติลง

(3.2) **กลัวความเดือดร้อนหากเข้าไปยุ่งเกี่ยว** คนในชุมชนมองว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง จะเข้าไปแทรกแซง เพราะอาจทำให้พลอยเดือดร้อน หรือหาก เข้าไปช่วยเหลืออาจทำให้ตนเองได้รับอันตรายไปด้วย ทำให้ไม่กล้าช่วยเหลือแม้จะประสบเหตุการณ์ต่อหน้าต่อตาตนเองก็ตามหรือแม้แต่ละเลยที่จะแจ้งความให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมาช่วยเหลือผู้ถูกกระทำรุนแรง

(3.3) **สภาพแวดล้อมในชุมชน มั่วสุมยาเสพติด** ผู้กระทำรุนแรงใช้สารเสพติด ซึ่งที่มาของปัญหานี้คือ ในบางชุมชนสามารถหาซื้อสารเสพติดได้ง่ายมาก รวมถึงมีแหล่งมั่วสุมเสพยาที่เข้าถึงได้

ง่าย ซึ่งจำเป็นต้องให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง รวมทั้งปราบปรามแหล่งมั่วสุมต่าง ๆ เพื่อที่จะลดปัจจัยเงื่อนไขสำคัญของการเกิดอาชญากรรมรุนแรงในครอบครัว

(4) ปัจจัยเงื่อนไขระดับสังคม

(4.1) **ค่านิยมในสังคมที่ยึดถือผู้ชายเป็นใหญ่** แม้สังคมในปัจจุบันความเหลื่อมล้ำทางเพศระหว่างหญิงชายจะถูกลดทอนลงมากแล้ว แต่บางครอบครัวยังยึดถือค่านิยมเดิม ๆ ที่ผู้ชายเป็นใหญ่ และบางครอบครัวยังติดยึดกับความเชื่อที่ว่าภรรยาต้องเคารพเชื่อฟังและทำตามสามี รวมไปถึงผู้ชายในหลายๆ ครอบครัวที่ยังมีทัศนคติตนเองเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองภรรยาสามารถที่จะทำอะไรกับภรรยาของตนเองก็ได้ โดยเฉพาะความได้ใจที่มองว่าเพศชายเป็นเพศที่มีความแข็งแรงกว่า จึงกล้าที่จะแสดงอำนาจและข่มเหงฝ่ายหญิงหรือสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวที่อ่อนแอกว่า

(4.2) **กระบวนการยุติธรรมไม่เอื้ออำนวยในการแก้ไขปัญหา** ภรรยาที่ถูกสามีกระทำรุนแรงไปแจ้งความเพื่อที่จะให้เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยป้องปรามหรือติดตามช่วยเหลือไม่ให้ตนเองถูกกระทำรุนแรงจากสามีของตนเองอีก แต่กลับพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจบางรายไม่รับแจ้งเหตุหรือไม่รับฟังปัญหาด้วยทัศนคติที่ว่าเป็นเรื่องของครอบครัวและไม่อยากให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินคดี เพราะเชื่อว่าท้ายสุดแล้วสามีภรรยาจะกลับไปคืนดีกันได้เอง ทำให้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาที่น่าเป็นห่วงคือหญิงที่ถูกกระทำรุนแรงต้องกลับไปอยู่กับสามีที่กระทำรุนแรงต่อเธออีกทำให้ถูกกระทำรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีก

(4.3) **ขาดกระบวนการบำบัดฟื้นฟูที่จริงจังสำหรับผู้กระทำรุนแรงที่ ใช้สารเสพติด** ผู้ใช้สารเสพติดเหล่านี้มักไม่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมเพื่อให้หายขาด จึงเกิดพฤติกรรมรุนแรงได้อีก นอกจากนั้นยังพบว่า แม้จะดำเนินคดีกับผู้กระทำรุนแรงบางคนในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ในระหว่างที่อยู่ในเรือนจำ ผู้ต้องขังกลับไม่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูอย่างจริงจังเพื่อให้หายจากอาการเสพติดทำให้เมื่อพ้นโทษและถูกปล่อยกลับมาอยู่กับครอบครัวจึงกลับมากระทำความรุนแรงกับภรรยาของตนเองซ้ำอีก

ปัจจัยและสาเหตุของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะทางประชากร คือ ปัจจัยด้านจิตลักษณะ และประสบการณ์ความรุนแรงในวัยเด็ก ที่ถูกกระทำรุนแรง จากบุคคลในครอบครัวหรือพบเห็นความรุนแรงระหว่างบุคคลในครอบครัว ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว และมีความรุนแรงทางเพศ และมีความขัดแย้งในครอบครัว และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความไม่เท่าเทียมกันของสถานภาพและบทบาทจากโครงสร้างชายเป็นใหญ่ การมีอคติทางเพศที่เป็นผลจากการยอมรับอำนาจชายเป็นใหญ่ รวมทั้งมีทัศนคติของสังคมที่เชื่อว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว และเป็นเรื่องน่าอับอายความรุนแรงในครอบครัวส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ทำให้มีปัญหาสุขภาพ และผลกระทบต่อความสัมพันธภาพในครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดความรักความอบอุ่น เกิดการหย่าร้าง ส่งผ่านความรุนแรงจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่งหรือทำให้เกิดวงจรแห่งความรุนแรง และมีผลกระทบต่อสังคม ในด้านความปลอดภัย ความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ต้องจ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาล และมีผลกระทบต่อคุณภาพ ของคนในสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาวดี น้อยมณี (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจสถานการณ์เสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัวในตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่” (สารนิพนธ์) วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความเสี่ยงในตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับ ความเสี่ยง ความรุนแรงในครอบครัวในตำบลแม่ยางฮ่ออำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ วิธีการศึกษาเป็นเชิงปริมาณ ผลการวิจัย พบว่า สถานการณ์เสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัวในตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมีความเสี่ยงน้อยที่สุด และด้านความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับ สถานการณ์เสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัวในตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรแล้วไม่พบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ เพศ และรายได้

นาฏสุดา เอโกบอล (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานสอบสวน” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550 ในกลุ่มพนักงานสอบสวน อยู่ในเกณฑ์มีปัญหามากร้อยละ 76.74 พนักงานสอบสวนมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 62.8 มีเจตคติไม่เห็นด้วยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 ร้อยละ 82.56 คุณลักษณะทั่วไปด้านเพศ และการอบรมความรู้มีความสัมพันธ์ กับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ด้านสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

ศิรินทร์รัตน์ กาญจนกฤษ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนคืนกลับสู่ครอบครัวให้แก่เด็กและสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงของบ้านพักฉุกเฉิน” ผลการศึกษา พบว่าการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กและสตรีก่อนคืนกลับสู่ครอบครัว (1) ใช้รูปแบบวิถีวิทยาการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายเป็นหลัก โดยเฉพาะในรูปแบบของการจัดการรายกรณี ส่วนการสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนเป็นวิถีวิทยาเสริม ทั้งนี้การจัดการรายกรณีมุ่งเน้นการเพิ่มคุณภาพของการแก้ไขบำบัด และฟื้นฟู ให้มีประสิทธิภาพ ให้ผู้ใช้บริการได้รับประโยชน์สูงสุด และตรงต่อความต้องการมากที่สุด (2) มีกระบวนการตามขั้นตอนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ครบทุกขั้นตอน นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีเทคนิคและทักษะในงานปฏิบัติงาน ได้แก่ การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การให้คำแนะนำปรึกษา การปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์โดยใช้รูปแบบครอบครัวเป็นฐาน และการติดตามและประเมินผล (3) ผู้ใช้บริการที่กลับสู่ครอบครัวแล้ว ได้รับความพึงพอใจต่อการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างมาก

ชลาลัย กันมินทร์ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงในครอบครัว: ปัญหาและแนวทางป้องกัน” ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในทุกสังคม รวมทั้งสังคมไทย ผลกระทบของความรุนแรง ในครอบครัวทำให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้กระทำความรุนแรง ปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวมีสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งสาเหตุส่วนบุคคลคือความผิดปกติของจิตและ

บุคลิกภาพ สาเหตุทางภาวะสังคมจิตวิทยา สาเหตุจากสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับความแตกต่าง ระหว่างบทบาทของชายและหญิง การยอมรับความแตกต่างเชิงอำนาจ

ศรัญญา ทองเนื้อขาว (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนซอยพระเจน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่าหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนต้องสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้น ผ่านแนวทางต่าง ๆ โดยสามารถเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมได้ในแต่ละระดับการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับตนเอง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับรูปแบบการทำงานในเชิงพื้นที่เพิ่มขึ้น และทำงานร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคม เนื่องจากการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีในชุมชนนั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือในหลายภาคส่วน และการสนับสนุนในหลายๆ ด้านที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และต้องมีสอดคล้องกับระเบียบ หรือข้อปฏิบัติของแต่ละหน่วยงาน

Phiri, Namayawa, Sianyeuka, Sikanyiti, และ Lemba (2023) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยกำหนดความรุนแรงทางกายของคู่สมรสต่อสตรีในแซมเบีย: การวิเคราะห์หลายระดับ” (วารสารวิชาการ) ผู้วิจัยได้ศึกษาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กผู้หญิงถือเป็นประเด็นสำคัญด้านสาธารณสุข เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเชื่อมโยงกับผลกระทบที่เป็นอันตรายหลายประการต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ เพศ และอนามัยการเจริญพันธุ์

Aino Suom (2023) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการพนันและความรุนแรงในครอบครัว: รายงานความชุกของสมาชิกในครอบครัว ผลกระทบต่อครอบครัว และการเผชิญปัญหาในครอบครัว” (วารสารวิชาการ) มีการศึกษาเชิงประจักษ์เพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ตรวจสอบรูปแบบของความรุนแรงในครอบครัวในประชากรที่มีปัญหาการพนัน แม้ว่าจะมีหลักฐานบางประการที่แสดงให้เห็นว่าความรุนแรงของคู่ครองที่ใกล้ชิดและการทารุณกรรมเด็กเป็นหนึ่งในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่รุนแรงที่สุดของปัญหาการพนัน บทความปัจจุบันรายงานเกี่ยวกับแผนของออสเตรเลียในการศึกษาขนาดใหญ่เกี่ยวกับรูปแบบและความชุกของความรุนแรงในครอบครัวและปัญหาการพนันในออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และฮ่องกง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวและผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงของผู้ที่เข้ารับการดูแลในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) และแนวทางสำหรับศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) ในการป้องกันความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวและลดผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว โดยการศึกษาภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Guideline) กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นบุคคลซึ่งมีประสบการณ์โดยตรงจากการปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกันความเสี่ยงและผลกระทบความรุนแรงในครอบครัวศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) สำนักการแพทย์ ไม่ต่ำกว่า 1 ปี 2) ผู้ตกเป็นเหยื่อจากความ

รุนแรงในครอบครัว ที่ได้รับการดูแลอยู่ในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) สำนักการแพทย์ ตั้งแต่แรกรับ 3) โดยผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มฝ่ายการแพทย์ 2) กลุ่มฝ่ายสังคมสงเคราะห์ 3) กลุ่มฝ่ายนิติบัญญัติ/ฝ่ายกองวิชาการ 4) ผู้ตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว ต้องยินยอม และสามารถให้ข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาได้เป็นอย่างดีจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดและลุ่มลึก ในการนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมทั้งสิ้น 11 คน ประกอบด้วย (1) กลุ่มฝ่ายการแพทย์ จำนวน 2 คน (2) กลุ่มฝ่ายสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 คน (3) กลุ่มฝ่ายนิติบัญญัติ/ฝ่ายกองวิชาการ จำนวน 2 คน และ (4) ผู้ตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว 5 คน

ผลการวิจัย (Results)

1) ความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันได้ดังนี้

(1) ปัจจัยด้านตัวบุคคล จะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ทักษะคิดความเชื่อและประสบการณ์ที่ได้เห็นเกิดอารมณ์ก้าวร้าว และควบคุมตนเองไม่ได้ การใช้สารเสพติด และมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความรุนแรงกับบุคคลในครอบครัว ได้แก่

(1.1) อารมณ์แปรปรวน และควบคุมตนเองไม่ได้ อธิบายได้ถึงอิทธิพลของฮอร์โมนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงบุคคลเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและสิ่งที่ได้พบเห็นวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และภาวะวิกฤติที่ครอบครัวต้องเผชิญอยู่สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวได้มีความกดดันจากสภาพปัญหาต่างๆ ของตนเอง เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาเรื่องความรัก หรือปัญหาครอบครัว เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถพูดคุยกับใครได้หรือไม่อยากพูดคุยให้ใครฟังได้แต่เก็บกดหรือกดระงับไว้เพียงคนเดียว เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้โกรธหรือไม่พอใจ จึงตอบโต้โดยใช้พฤติกรรมรุนแรง

(1.2) ประสบการณ์ความรุนแรง อธิบายได้ถึงบุคคลเติบโตขึ้นมาในครอบครัวที่ขอบแสดงพฤติกรรมที่รุนแรงต่อกันทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้วาจาและความคิดที่นำไปสู่การเบียดเบียนและเอาเปรียบทางเพศทำให้ซึมซับความรุนแรงจนกลายเป็นความเคยชิน เคยมีประสบการณ์ถูกกระทำรุนแรงมาก่อน ทำให้ฝังใจและเก็บกดมาตั้งแต่เด็ก จึงไม่ชอบและต่อต้านการถูกกลั่นแกล้งรังแก เมื่อโตขึ้นจึงแสดงพฤติกรรมรุนแรงเพื่อปกป้องตนเองเมื่อถูกคุกคาม

(1.3) ใช้สุราหรือสารเสพติด บางคนครอบครัวหรือตัวบุคคลมีประวัติยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น กระท่อม กัญชา สารระเหย เป็นต้น ซึ่งการใช้สารเสพติดมาผลการจัดการกับอารมณ์ของใช้สารไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้

(1.4) ไม่เข้าใจสิทธิของตนเอง พบว่าผู้ตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัวโดนกระทำไม่เข้าใจสิทธิส่วนบุคคลที่ตนเองสามารถนำมาปกป้องตนเองได้และการทนถูกกระทำรุนแรงจาก

สามีตนเอง ไม่คิดจะหนีไปไหนส่วนหนึ่งเป็นเพราะความรักและคิดว่าอีกฝ่ายจะปรับปรุงตนเองหรือบางคนคิดว่าอีกฝ่ายจะเปลี่ยนแปลงตนเองได้ ทำให้ทนหรือนำตัวเองกลับไปอยู่ในสถานการณ์เดิม ๆ และกระทำซ้ำแล้วอีก

(2) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างครอบครัว ปฏิสัมพันธ์ และพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรุนแรงของคู่สมรสที่เน้นอำนาจหรือค่านิยมชายเป็นใหญ่ ความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดมาผิดๆ ได้แก่

(1) การอบรมเลี้ยงดู ถ้าในกระบวนการอบรมเลี้ยงดูขาด การเรียนรู้ทักษะชีวิต เช่น การสื่อสารและการรับฟัง จะทำให้บุคคลไม่สามารถสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นหรือขาดประสบการณ์เรียนรู้ทักษะการปรับตัวเมื่อผิดหวัง เมื่อเผชิญภาวะวิกฤตหรือเมื่อเกิดความขัดแย้งจะทำให้บุคคลนั้นกระทำรุนแรงได้มากกว่าคนอื่นที่ปรับตัวได้

(2) ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว ปัญหาเรื้อรังด้านความสัมพันธ์สามีภรรยา รวมถึงปัญหาเรื้อรังเกี่ยวกับการหย่าร้าง มีการทำร้ายกันระหว่างสามีภรรยาหรือคนในครอบครัว หรือการที่สามีหรือภรรยาบุคคลใดบุคคลหนึ่งยึดอำนาจตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ เพียงฝ่ายเดียว เช่น เรื่องบ้าน งาน ค่าใช้จ่าย เป็นต้น

(3) วัฒนธรรมความรุนแรงในครอบครัว ครอบครัวที่มีความคิดแบบเดิม ๆ ยกให้ผู้ชายเป็นผู้นำและผู้สร้างกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้ควบคุมสังคม บางครอบครัวประสบกับปัญหาภายในครอบครัว เช่น พ่อแม่ทะเลาะกัน ครอบครัวแตกแยก เป็นต้น

3) ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เกิดความรุนแรง สภาพแวดล้อมที่สร้างความกดดันและความเครียด คนในสังคมนั้นจะเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว สังคมที่มีแหล่งอบายมุขและสิ่งเสพติดจะกระตุ้นบุคคลให้ก้าวร้าว ได้แก่

(1) อยู่ในสังคมที่เป็นแหล่งอบายมุข เด็กที่คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเรทำให้ถูกเบียดเบียนไปด้วย เช่น ดื่มเหล้า โดดเรียน เป็นต้น

(2) ค่านิยมของครอบครัวที่ส่งเสริมพฤติกรรมรุนแรง ค่านิยมที่เกิดขึ้นในครอบครัวด้วยกันซึ่งเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมรุนแรงในครอบครัว ครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นคนเดียวต้องหาเลี้ยงครอบครัวโดนอีกฝ่ายต้องรับผิดชอบงานภายในบ้าน ครอบครัวที่แตกแยกควบคุมเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงจนฝังใจพอมีครอบครัวเป็นของตนเองก็สามารถที่จะกระทำแบบนั้นได้

(3) คนในชุมชนใช้ความรุนแรงจนเป็นภาพชินตา นอกจากเรื่องของแหล่งมั่วสุมต่างๆ ในชุมชนแล้วสภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีเหตุการณ์ใช้ความรุนแรงระหว่างกันของคนในชุมชนอยู่เสมอและเป็นประจำ

2) การศึกษาผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว

กรณีที่ถูกตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัวที่เข้ารับการดูแลในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) โดยนำเสนอเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1) ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว

(1) **ด้านร่างกาย** พบว่าการทำร้ายร่างกายเป็นการทำร้ายโดยใช้กำลัง เช่น ตบ ตี ตะบอง รวมถึงการใช้อาวุธหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง ส่งผลกระทบต่ออาการเจ็บปวดและพัฒนาการที่ผิดปกติ ขาดสารอาหาร ความพิการ รวมไปถึงการทำร้ายจิตใจเป็นการทำร้ายโดยใช้คำพูดใช้คำหยาบคายทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อได้รับความอับอาย เสียหาย ขาดความเชื่อมั่นและการนับถือตนเองมีผลเสียทางด้านจิตใจตามมา ส่งผลต่อพฤติกรรมความรู้สึก ความเจ็บปวดร่างกายกระทบต่อจิตใจ อาจต้องรับการดูแลจากนักจิตวิทยาเพื่อให้การฟื้นฟู

(2) **ด้านจิตใจ** พบว่ามีการทำร้ายจิตใจทางวาจา เช่น บังคับขู่ขู่เย็บ ต่ำทอ เหยียดหยามผลต่อจิตใจมีตั้งแต่อาการหวาดผวา หวาดกลัว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เสียสุขภาพจิต อับอายไม่กล้าสู้หน้าเพื่อนบ้านพยายามฆ่าตัวตายเพื่อหนีจากความทารุณที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง บางรายหลังจากได้รับการดูแลจากแพทย์รักษาบาดแผลทางกายเรียบร้อยแล้ว พยายามส่งต่อนักจิตวิทยาดูแลฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรง ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน ผลกระทบระยะยาวของความรุนแรงในครอบครัวอาจทำให้ส่งผลการเรียน ต่อการทำงานการหารายได้

(3) **ด้านพฤติกรรม** พบว่าพฤติกรรมความรุนแรง ไม่ว่าจะด้วยการกระทำหรือวาจา การทำร้ายร่างกาย การต่ำทอเสียสติ ล้วนนำมาซึ่งผลเสียหลายอย่าง ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมความรุนแรงยังก่อให้เกิดความอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้อีกด้วยพฤติกรรมความรุนแรง แสดงออกถึงความก้าวร้าว เช่น ต่ำทอเสียสติ ทำร้ายร่างกาย รวมไปถึงการก่ออาชญากรรม ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของพฤติกรรมส่วนบุคคล

(4) **ด้านสังคม** ได้ข้อสังเกตที่สำคัญว่าสังคมไม่ตระหนักในความสำคัญของครอบครัวว่าครอบครัวมีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมจึงขาดจิตสำนึกและพลังร่วมกันจากทุกสถาบันในสังคม สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อครอบครัวไม่อาจทำหน้าที่บทบาทของตนได้อย่างสมบูรณ์และไม่อาจปรับตนเองได้ ความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบทบาทของชายและหญิง การยอมรับความแตกต่างเชิงอำนาจ

3) กระบวนการช่วยเหลือในบทบาททีมสหวิชาชีพ

การดำเนินงานของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีโดยเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการดำเนินการช่วยเหลือร่วมกันจนกว่าผู้ตกเป็นเหยื่อจะดีขึ้นและสามารถกลับไปใช้ชีวิตในประจำวันได้ กรณีผู้ป่วยมีความเสี่ยงต่อการถูกกระทำซ้ำ ส่ง Admit ชั่วคราวและเยี่ยมบ้านเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนกลับ หรือจัดหาที่พักชั่วคราว นักจิตวิทยาช่วยปรับพฤติกรรมค้นหาถึงรากฐานสาเหตุ มีการสืบค้นหาข้อเท็จจริงโดยพูดคุยกับผู้ถูกกระทำก่อนเพื่อให้ได้ข้อมูลในการประเมินสภาพปัญหาและสามารถนำไปวางแผนประกอบการช่วยเหลือ จากนั้นเจ้าหน้าที่จะมีการลงเยี่ยมบ้านติดตามสภาพปัญหาโดยแบ่งออกเป็น 1 เดือน 3 เดือน และ 1 ปี หลังจากออกจากการคุ้มครอง ในด้านกฎหมายจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550, พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2562, พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.

2550, พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติควบคุมการขทาน พ.ศ. 2559, พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.2557 ในการช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว

4) แนวทางสำหรับศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) ในการป้องกันความเสี่ยงและลดผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

(1) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับบุคคลนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปลูกฝังและรณรงค์ให้บุคคลเรียนรู้ถึงพิษภัยของปัจจัยที่ส่งเสริมความรุนแรง ควรทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเสนอสื่อที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้จากตัวแบบที่เหมาะสม รณรงค์เกี่ยวกับการเกิดความรักความอบอุ่นในครอบครัว เพื่อให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมแห่งความรัก ความเอาใจใส่ระหว่างกันในครอบครัว คนในครอบครัวควรช่วยกันปลูกฝังให้เด็กและวัยรุ่นใช้การคิดเชิงเหตุผลในการวิเคราะห์ถูกผิด เลือกเสพสื่อและเลือกเลียนแบบในสิ่งที่เหมาะสม ดูแลเด็กและสตรีให้หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับบุคคลที่มีพฤติกรรมความรุนแรงเพื่อยุติวงจรแห่งการก่อความรุนแรงทั้งในฐานะที่เป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ

(2) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับครอบครัวควรมีการสร้างบรรยากาศภายในบ้านให้รู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ปลูกฝังความเมตตากรุณาต่อกัน แก้ปัญหาต่างๆ ในครอบครัว และไม่ทำร้ายร่างกายกัน หาโอกาสพูดคุยกันในครอบครัว ปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน แต่ถ้าไม่สามารถควบคุมหรือแก้ปัญหาพฤติกรรมนี้ได้ ควรไปพบจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาเพื่อรับฟังคำแนะนำ และนำมาปรับปรุงแก้ไข เช่น เรียนรู้การสื่อสารกับคนในครอบครัวด้วยความรัก ความเข้าใจ เรียนรู้เรื่องการจัดการอารมณ์ รวมถึงการฝึกทักษะการรับฟังอย่างเข้าใจ เมื่อมีปัญหาขัดแย้งก็ร่วมกันแก้ไขอย่างใจ หลีกเลี่ยงปัจจัยที่อาจทำให้เกิดความรุนแรง เช่น การดื่มสุรา เสพสิ่งเสพติด เป็นต้น ทั้งนี้ ถ้าหากมีการโต้เถียงกันขึ้น ควรมีฝ่ายหนึ่งหยุดและหลีกเลี่ยงคำพูดยั่วยู่ส่อเสียด ทั้งทางวาจา สายตา เพราะอาจจะทำให้อีกฝ่ายโกรธมากยิ่งขึ้น หากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นควรหลบหลีกออกจากสถานการณ์ตรงนั้นไปก่อน เมื่อเกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ควรพาผู้บาดเจ็บไปรับการรักษาโดยแพทย์ และหากได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ควรพามาพบจิตแพทย์เพื่อบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจ สำหรับผู้กระทำส่วนใหญ่ก็ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อช่วยลดความรุนแรงและเพื่อความสุขของคนในครอบครัว

(3) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับชุมชน ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี และหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมกันจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมเป็นประโยชน์ การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในชุมชน เน้นการบริการเชิงรุกให้มากขึ้น เช่น จัดทำโครงการเชิงป้องกัน เน้นให้ความรู้วิธีการป้องกันตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ กับคนในชุมชน และมีนักสังคมสงเคราะห์เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือทางด้านจิตใจ ด้านสังคม ประเมินผู้ตกเป็นเหยื่อและแก้ปัญหาเป็นรายกรณีมีการประชุมแลกเปลี่ยนร่วมกับทีมสหวิชาชีพเพื่อมีการประสานส่งต่อให้ความช่วยเหลือเช่นที่พักรักษาตัว จัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานภายนอกหรือภายในโรงพยาบาล มีกิจกรรมต่าง ๆ ให้บุคคลที่สนใจเข้าร่วม เช่น ช่วงปิดเทอมมีการเปิดรับอาสาสมัครสอนหนังสือเด็ก ๆ ในชุมชน เพื่อใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

(4) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับชาติ ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายองค์กรระดับชุมชนในการดำเนินการเฝ้าระวัง ช่วยเหลือ คุ้มครอง ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจผู้ตก

เป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว มีนโยบายในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกัน โดยมีหน่วยงานหลักระดับชาติกำหนดกรอบนโยบายที่จำเป็น และผลักดันกลไกสู่การปฏิบัติให้มีการประสานงานที่ดี มีประสิทธิภาพ มีการทบทวนกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายที่มุ่งแก้ไขและเยียวยาปัญหาความรุนแรงอย่างจริงจังรวมทั้งเผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว ทั้งภาครัฐและเอกชนมีโครงการรณรงค์ยุติความรุนแรงเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนในสังคมมีความตระหนักรู้ถึงสาเหตุ มีแนวทางการเฝ้าระวังป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงโดยไม่เพิกเฉยเมื่อพบเห็นการใช้ความรุนแรงในสังคม

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1) การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบปัจจัยความเสี่ยงที่ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว

(1) ปัจจัยด้านตัวบุคคล เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ทักษะการคิดและการเชื่อและประสบการณ์ที่ได้เห็นเกิดอารมณ์ก้าวร้าว และควบคุมตนเองไม่ได้ การใช้สารเสพติด และมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความรุนแรงกับบุคคลในครอบครัว ได้แก่ (1) อารมณ์แปรปรวน และควบคุมตนเองไม่ได้ อธิบายได้ถึงอิทธิพลของฮอร์โมนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงบุคคลเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและสิ่งที่ได้พบเห็นวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และภาวะวิกฤติที่ครอบครัวต้องเผชิญอยู่สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวได้มีความกดดันจากสภาพปัญหาต่างๆ ของตนเอง เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาเรื่องความรัก หรือปัญหาครอบครัว เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถพูดคุยกับใครได้หรือไม่อยากพูดคุยให้ใครฟังได้แต่เก็บกดหรือกดระงับไว้เพียงคนเดียว เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้โกรธหรือไม่พอใจ จึงตอบโต้โดยใช้พฤติกรรมรุนแรง (2) ประสบการณ์ความรุนแรง อธิบายได้ถึงบุคคลเติบโตขึ้นมาในครอบครัวที่ชอบแสดงพฤติกรรมที่รุนแรงต่อกันทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้วาจาและความคิดที่นำไปสู่การเบียดเบียนและเอาเปรียบทางเพศทำให้ซึมซับความรุนแรงจนกลายเป็นความเคยชิน เคยมีประสบการณ์ถูกกระทำรุนแรงมาก่อนทำให้ฝังใจและเก็บกดมาตั้งแต่เด็ก จึงไม่ชอบและต่อต้านการถูกกลั่นแกล้งรังแก เมื่อโตขึ้นจึงแสดงพฤติกรรมรุนแรงเพื่อปกป้องตนเองเมื่อถูกคุกคาม (3) ใช้สุราหรือสารเสพติด บางคนครอบครัวหรือตัวบุคคลมีประวัติยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น กระท่อม กัญชา สารระเหย เป็นต้น ซึ่งการใช้สารเสพติดมาผลต่อการจัดการกับอารมณ์ของใช้สารไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านตัวบุคคล แบ่งประเด็นออกเป็นดังนี้ 1) อารมณ์แปรปรวน และควบคุมตนเองไม่ได้ 2) ประสบการณ์ความรุนแรง 3) ใช้สุราหรือสารเสพติด สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic theory) เป็นทฤษฎีที่เกิดจากความคิดของฟรอยด์ (Freud) นักจิตวิเคราะห์ชาวออสเตรีย โดยกล่าวว่าเรื่องของจิตใจเป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างพลังของเหตุผลกับพลังของความไม่มีเหตุผล โดยพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากสัญชาตญาณ (Id) ได้แก่ สัญชาตญาณทางเพศและสัญชาตญาณความก้าวร้าว และแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของ Bandura ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของเนื่องจากบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือสังคมที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย การใช้ความรุนแรงในครอบครัวอันเนื่องมาจากการซึมซับความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่วัยเด็กเป็นประสบการณ์ทางอ้อมโดยเรียนรู้

บรรทัดฐานที่ยอมรับการใช้ความรุนแรงและตัวแบบที่ใช้ความรุนแรงโดยเฉพาะตัวแบบที่สำคัญซึ่งเป็นพ่อหรือแม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี น้อยมณี (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจสถานการณ์เสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว ในตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่” เพื่อศึกษาสถานการณ์ความเสี่ยงและ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัวผลการวิจัย พบว่า สถานการณ์เสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัวในตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมีความเสี่ยงน้อยที่สุด และด้านความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับสถานการณ์เสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัวในตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรแล้วไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

(2) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรุนแรงของคู่สมรสที่เน้นอำนาจหรือค่านิยมชายเป็นใหญ่ ความเชื่อที่ถูกถ่ายทอด มาผิดๆ ได้แก่ (1) การอบรมเลี้ยงดู ถ้าในกระบวนการอบรมเลี้ยงดูขาด การเรียนรู้ทักษะชีวิต เช่น การสื่อสาร และการรับฟัง จะทำให้บุคคลไม่สามารถสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น หรือขาด ประสบการณ์เรียนรู้ทักษะการปรับตัวเมื่อผิดหวัง เมื่อเผชิญภาวะวิกฤตหรือเมื่อเกิดความขัดแย้งจะทำให้บุคคล นั้นกระทำรุนแรงได้มากกว่าคนอื่นที่ปรับตัวได้ (2) ครอบครัวต่างไม่รู้ปัญหาของกันและกัน ปัญหาเรื้อรังด้าน ความสัมพันธ์สามีภรรยา รวมถึงปัญหาเรื้อรังเกี่ยวกับการหย่าร้าง มีการทำร้ายกันระหว่างสามีภรรยาหรือคน ในครอบครัว หรือการที่สามีหรือภรรยาบุคคลใดบุคคลหนึ่งยึดอำนาจตัดสินใจเรื่องสำคัญ เพียงฝ่ายเดียว เช่น เรื่องบ้าน งาน ค่าใช้จ่าย เป็นต้น (3) การสร้างกฎระเบียบ ครอบครัวที่มีความคิดแบบเดิม ๆ ยกให้ผู้ชายเป็น ผู้นำและผู้สร้างกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้ควบคุมสังคม บางครอบครัวประสบกับปัญหาภายในครอบครัว เช่น พ่อแม่ทะเลาะกัน ครอบครัวแตกแยก เป็นต้น จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว แบ่ง ประเด็นออกได้เป็น 1) การอบรมเลี้ยงดู 2) ครอบครัวต่างไม่รู้ปัญหาของกันและกัน และ 3) การสร้าง กฎระเบียบ สอดคล้องกับทฤษฎีระบบทั่วไป (General system theory) เป็นการอธิบายด้วยหลักการของ ระบบทางสังคมของซิงเกิลสตราส (Straus, 1973) และจิลเลส-ซิมส์ (Giles-Sims, 1983) เป็นผู้พัฒนาแนวคิดนี้ ขึ้นมา แนวคิดและทฤษฎีระบบทั่วไปที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวซึ่งจะนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว ได้เมื่อมีการควบคุมที่เข้มงวดหรือพยายามรักษาให้ครอบครัวมีเสถียรภาพมีส่วนประกอบเป็นระบบย่อย ๆ เช่น ระบบคู่สมรส ระบบญาติพี่น้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของวิสัน และคณะ (Wassan ,2021) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงต่อสตรีในปากีสถาน: สาเหตุ ผลที่ตามมาและหนทางข้างหน้า” ผลการวิจัยพบว่า ชี้ให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยทางบริบทและประสบการณ์ของความรุนแรงจากคู่อริคุณลักษณะ ระดับบุคคลและระดับชุมชนมีอิทธิพลต่อความรุนแรงของคู่สมรสต่อสตรี และประสบการณ์ความรุนแรงของคู่ สมรส ความสุขของความรุนแรงทางกายภาพของคู่สมรสต่อสตรี

(3) ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรง สภาพแวดล้อมที่สร้างความกดดัน และความเครียด คนในสังคมนั้นจะเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวและ กระทำความรุนแรงได้มากกว่า และครอบครัวเดียวจะเกิดความรุนแรงได้มากกว่าครอบครัวขยาย สังคมที่มี แหล่งอบายมุขและสิ่งเสพติดจะกระตุ้นบุคคลให้ก้าวร้าว ได้แก่ (1) อยู่ในสังคมที่เป็นแหล่งอบายมุข เด็กที่คบ

เพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเรทำให้ถูกเบียดเบียนตามไปด้วย เช่น ต้มเหล้า โดดเรียน เป็นต้น (2) ค่านิยมของครอบครัวที่ส่งเสริมพฤติกรรมรุนแรง ค่านิยมที่เกิดขึ้นในครอบครัวด้วยกันซึ่งเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งซึ่งส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมรุนแรงในครอบครัว ครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นคนเดียวต้องหาเลี้ยงครอบครัวโดนอีกฝ่ายต้องรับผิดชอบงานภายในบ้าน ครอบครัวที่แตกแยกควบคุมมากับการการใช้ความรุนแรงจนฝังใจพ่อแม่ครอบครัวเป็นของตนเองก็สามารถที่จะกระทำแบบนั้นได้ (3) คนในชุมชนใช้ความรุนแรงจนเป็นภาพชินตา นอกจากเรื่องของแหล่งมั่วสุมต่างๆ ในชุมชนแล้ว สภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีเหตุการณ์ใช้ความรุนแรงระหว่างกันของคนในชุมชนอยู่เสมอและเป็นประจำ จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม แบ่งประเด็นออก ได้เป็น 1) อยู่ในสังคมที่เป็นแหล่งอบายมุข 2) ค่านิยมของครอบครัวที่ส่งเสริมพฤติกรรมรุนแรง และ 3) คนในชุมชนใช้ความรุนแรงจนเป็นภาพชินตา สอดคล้องกับทฤษฎีวิวัฒนาการย่อยของความรุนแรง (Subculture of violence theory) ทฤษฎีนี้มองว่า ความรุนแรงเกิดจากการตอบสนองที่ได้รับการเรียนรู้ในฐานะที่บุคคลเป็นสมาชิกของวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรง บุคคลจะได้รับการขัดเกลาทางสังคมภายใต้ค่านิยมและบรรทัดฐานที่สนับสนุนหรือยอมรับความรุนแรง การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวหรือยอมรับความรุนแรงเป็นผลมาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมและได้รับการเรียนรู้จากวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีธัญญา ทองเนื้อขาว (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงต่อสตรีในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนซอยพระเจดีย์ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าเป็นการวิจัยเชิงปริมาณทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชาชนชุมชน 100 กลุ่มตัวอย่างผลการศึกษาพบว่า ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (2) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และระดับของการแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงต่อสตรีในชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) การศึกษาผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว ของผู้ที่เข้ารับการดูแลในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น 1) ผลกระทบด้านร่างกาย การใช้กำลัง เช่น ตบ ตี เตะ ต่อย รวมถึงการใช้อาวุธหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรีที่ถูกกระทำจากความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่ผิดปกติ รวมไปถึงความพิการ 2) ผลกระทบด้านจิตใจ ทางวาจา เช่น บังคับขู่ข่มขู่ ด่าทอ เหยียดหยาม ผลต่อจิตใจมีตั้งแต่อาการหวาดผวา หวาดกลัว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เสียสุขภาพจิต อับอายไม่กล้าสู้หน้าเพื่อนบ้านพยายามฆ่าตัวตายเพื่อหนีจากความทารุณที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง บางรายหลังจากได้รับการดูแลจากแพทย์รักษาบาดแผลทางกายเรียบร้อยแล้ว พยาบาลส่งต่อให้นักจิตวิทยาดูแลฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรง ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน ผลกระทบระยะยาวของความรุนแรงในครอบครัวอาจทำให้ส่งผลต่อการเรียน ต่อการทำงานการหารายได้ 3) ผลกระทบด้านพฤติกรรม พฤติกรรมความรุนแรง ไม่ว่าจะด้วยการกระทำหรือวาจา การทำร้ายร่างกาย การด่าทอเสียสติ ล้วนนำมาซึ่งผลเสียหลายอย่าง ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมความรุนแรงยังก่อให้เกิดความอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้อีกด้วยพฤติกรรมความรุนแรงแสดงออกถึงความก้าวร้าว เช่น ด่าทอเสียสติ ทำร้ายร่างกาย รวมไปถึงการก่ออาชญากรรม ขึ้นอยู่กับระดับ

ความรุนแรงของพฤติกรรมส่วนบุคคล 4) ผลกระทบด้านสังคม สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อครอบครัวไม่อาจทำหน้าที่ บทบาทของตนได้อย่างสมบูรณ์และไม่อาจปรับตนเองได้ ความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบทบาทของชายและหญิง การยอมรับความแตกต่างเชิงอำนาจ ซึ่งอาจจะเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ ความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อปัญหาอาชญากรรมในสังคม ถ้าเป็นเด็ก จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการ หวาดระแวงต่อสังคม เก็บตัวไม่กล้าเผชิญกับคนรอบข้าง จากผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว ของผู้ที่เข้ารับการดูแลในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น 1.ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านพฤติกรรม และ 4. ด้านสังคม เชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีทาง จิตวิทยา สังคมวิทยา สังคมวัฒนธรรม และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ความรุนแรงในครอบครัวส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ทำให้มีปัญหาสุขภาพ และผลกระทบทางอารมณ์ โดยเฉพาะเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงมักมีปัญหาด้านบุคลิกภาพและพฤติกรรม และมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดความรักความอบอุ่น เกิดการหย่าร้าง ส่งผ่านความรุนแรงจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งหรือทำให้เกิดวงจรแห่งความรุนแรง และมีผลกระทบต่อสังคม ในด้านความปลอดภัย ความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ต้องจ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาล และมีผลต่อคุณภาพ ของคนในสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัย ชลาศัย กันมินทร์ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงในครอบครัว: ปัญหาและแนวทางป้องกัน” (วารสาร มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562) ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในทุกสังคม รวมทั้งสังคมไทย ผลกระทบของความรุนแรง ในครอบครัวทำให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง ปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวมีสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม

3. แนวทางสำหรับศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) ในการป้องกันความเสี่ยงและลดผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

(1) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรปลูกฝังและรณรงค์ให้บุคคลเรียนรู้ถึงพิษภัยของปัจจัยที่ส่งเสริมความรุนแรง ควรทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเสนอสื่อที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้จากตัวแบบที่เหมาะสม รณรงค์เกี่ยวกับการเกิดความรักความอบอุ่นในครอบครัว เพื่อให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมแห่งความรัก ความเอาใจใส่ระหว่างกันในครอบครัว คนในครอบครัวควรช่วยกันปลูกฝังให้เด็กและวัยรุ่นใช้การคิดเชิงเหตุผลในการวิเคราะห์ถูกผิด เลือกเสพสื่อและเลือกเลียนแบบในสิ่งที่เหมาะสม ดูแลเด็กและสตรีให้หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับบุคคลที่มีพฤติกรรมความรุนแรงเพื่อยุติวงจรแห่งการก่อความรุนแรงทั้งในฐานะที่เป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) แบนดูรา (Bandura, 1986) ให้มีความสำคัญกับการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม เนื่องจากบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอโดยแบนดูรา เชื่อว่ามนุษย์เราเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านตัวบุคคล ซึ่งมีทั้งความคิดความเชื่อและความคาดหวังของบุคคล 2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม และ 3) องค์ประกอบด้าน สภาพแวดล้อมหรือบุคคลรอบตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลาศัย กันมินทร์ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงในครอบครัว: ปัญหาและแนวทางป้องกัน” ผลการวิจัยพบว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในทุก

สังคม รวมทั้งสังคมไทย ผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัวทำให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงการป้องกันปัญหาในระดับบุคคล โดยการปลูกฝังให้บุคคลใช้เหตุผลอย่างเหมาะสม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และให้บุคคลเรียนรู้ผ่านตัวแบบที่เหมาะสม

(2) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับครอบครัว ควรมีการสร้างบรรยากาศภายในบ้านให้รู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ปลูกฝังความเมตตากรุณาต่อกัน แก้ปัญหาต่างๆ ในครอบครัว และไม่ทำร้ายร่างกายกัน หาโอกาสพูดคุยกันในครอบครัว ปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน หลีกเลี่ยงปัจจัยที่อาจทำให้เกิดความรุนแรง เช่น การดื่มสุรา เสพสิ่งเสพติด เป็นต้น ทั้งนี้ ถ้าหากมีการโต้เถียงกันขึ้น ควรมีฝ่ายหนึ่งหยุดและหลีกเลี่ยงคำพูดร้ายๆ ส่อเสียด ทั้งทางวาจา สายตา เพราะอาจจะทำให้อีกฝ่ายโกรธมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) แบนดูรา (Bandura, 1986) ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม เนื่องจากบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอโดยแบนดูราเชื่อว่า มนุษย์เราเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านตัวบุคคลซึ่งมีทั้งความคิด ความเชื่อ และความคาดหวังของบุคคล 2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมและ 3) องค์ประกอบด้าน สภาพแวดล้อมหรือบุคคลรอบตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีริค นิลเพ็ชร์ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงในครอบครัว: การวิเคราะห์สาเหตุและการป้องกันปัญหาในสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่าการป้องกันความรุนแรงในระดับครอบครัวสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่ ควรเป็นแบบอย่างของการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ก่อพฤติกรรมความรุนแรงเพื่อหลีกเลี่ยงการเลียนแบบความรุนแรงจากรุ่นต่อรุ่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาควรปลูกฝังให้เด็กๆ เรียนรู้ถึงความเสมอภาคของชายหญิง ส่งเสริมให้ แต่ละเพศแสดงบทบาทของตนอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการแสดงบทบาทที่ช่วยเหลือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

(3) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับชุมชน ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสตรีและหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมกันจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมเป็นประโยชน์ การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในชุมชน เน้นการบริการเชิงรุกให้มากขึ้น เช่น จัดทำโครงการเชิงป้องกัน เน้นให้ความรู้วิธีการป้องกันตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ กับคนในชุมชน และมีนักสังคมสงเคราะห์เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือทางด้านจิตใจ ด้านสังคม ประเมินผู้ตกเป็นเหยื่อและแก้ปัญหาเป็นรายกรณีมีการประชุมแลกเปลี่ยนร่วมกับทีมสหวิชาชีพเพื่อมีการประสานส่งต่อให้ความช่วยเหลือเช่นที่พักรักษาตัว จัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานภายนอกหรือภายในโรงพยาบาล มีกิจกรรมต่าง ๆ ให้บุคคลที่สนใจเข้าร่วม เช่น ช่วงปิดเทอม มีการเปิดรับอาสาสมัครสอนหนังสือเด็ก ๆ ในชุมชน เพื่อใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) แบนดูรา (Bandura, 1986) ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม เนื่องจากบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอโดยแบนดูราเชื่อว่า มนุษย์เราเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านตัวบุคคล ซึ่งมีทั้งความคิด ความเชื่อ และความคาดหวังของบุคคล 2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม และ 3) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมหรือบุคคลรอบตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพันธ์รัตน์ กาญจนบุญชู (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนคืนกลับสู่ครอบครัวให้แก่เด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงของ

บ้านพักฉุกเฉิน” ผลการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กและสตรีก่อนคืนกลับสู่ครอบครัว (1) ใช้รูปแบบวิธีวิทยาการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายเป็นหลัก โดยเฉพาะในรูปแบบของการจัดการรายกรณี (2) มีกระบวนการตามขั้นตอนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ครบทุกขั้นตอน นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีเทคนิคและทักษะในงานปฏิบัติงาน ได้แก่ การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การให้คำแนะนำปรึกษา การปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์โดยใช้รูปแบบ ครอบครัวเป็นฐาน และการติดตามและประเมินผล (3) ผู้ใช้บริการที่กลับสู่ครอบครัวแล้ว ได้รับความพึงพอใจต่อการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเตรียมความพร้อมของบ้านพักฉุกเฉินมีความหลากหลายและครอบคลุมต่อความต้องการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธัญญาทองเนื้อขาว (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงต่อสตรีในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนซอยพระเจดีย์ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคา ความรุนแรงต่อสตรีในชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนต้องสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคาเพิ่มขึ้น

(4) การป้องกันและลดผลกระทบความรุนแรงในระดับชาติ ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายองค์กรระดับชุมชนในการดำเนินการเฝ้าระวัง ช่วยเหลือ คຸ້ມครอง พື່ນฟูສຸກຳຮ່າງກຳຍາງ และจิตใจผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว มีนโยบายในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกัน โดยมีหน่วยงานหลักระดับชาติกำหนดกรอบนโยบายที่จำเป็น และผลักดันกลไกสู่การปฏิบัติให้มีการประสานงานที่ดีมีประสิทธิภาพ มีการทบทวนกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายที่มุ่งแก้ไขและเยียวยาปัญหาคาความรุนแรงอย่างจริงจังรวมทั้งเผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว ทั้งภาครัฐและเอกชนมีโครงการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี และบุคคลในครอบครัวเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนในสังคมมีความตระหนักรື່ຳถึงสาเหตุ มีแนวทางการเฝ้าระวังป้องกัน แก้ไขปัญหาคาความรุนแรงโดยไม่เพิกเฉยเมื่อพบเห็นการใช้ความรุนแรงในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาฎสุดา เอโกมล (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคຸ້ມครองผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานสอบสวน” จากผลการวิจัยนี้เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงหลักเกณฑ์วิธีการ กำหนดบทบาท หน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และควรสร้างเจตคติที่ดีให้แก่พนักงานสอบสวน ควบคู่ไปกับการอบรม พนักงานสอบสวนต้องผ่านการอบรมเพื่อให้มีความรู้ความ เข้าใจอย่างถ່ຳงแท່ຳในการดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดฐานความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีระบบ บุคลากร ต้องเพียงพอและควรจัดบุคลากรพิเศษให้ปฏิบัติงานด้านนี้โดยเฉพาะและสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรวุฒิ นิลเพ็ชร (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงในครอบครัว : การวิเคราะห์สาเหตุและการป้องกันปัญหาในสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า การป้องกันความรุนแรงในระดับชาติ เป็นการเสนอการป้องกันความรุนแรงโดยใช้นโยบายและการขับเคลื่อนในระดับประเทศควรมีนโยบายในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายองค์กรระดับชุมชนในการดำเนินการเฝ้าระวังช่วยเหลือ คຸ້ມครอง พື່ນฟูສຸກຳຮ່າງກຳຍາງ และจิตใจผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ 3 ประเด็นได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2) ข้อเสนอแนะเชิงในการปฏิบัติ และ 3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ตามรายละเอียดดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) เน้นการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ในการสนับสนุนเครือข่ายองค์กรระดับชุมชนในการดำเนินการเฝ้าระวังช่วยเหลือ ค้ำครอง พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ประเด็นนี้พบว่ากระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้เปิดศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

(2) เน้นการกำหนดนโยบายของรัฐในการทำให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหน่วยงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข หน่วยงานด้านการปกครอง และหน่วยงานด้านการสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม โดยมีหน่วยงานหลักระดับชาติกำหนดกรอบนโยบายที่จำเป็น และผลักดันกลไกสู่การปฏิบัติให้มีการประสานงานที่ดีมีประสิทธิภาพ

3) นโยบายการทำงานของหน่วยงานด้านการศึกษา ควรกำหนดทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินการของสถานศึกษารวมทั้งกำหนดทิศทางการจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองสภาพปัญหาในยุคปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง

2) ข้อเสนอแนะเชิงในการปฏิบัติ

(1) ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) เน้นบริการเชิงรุกและเชิงรับ ควรปรับให้มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเฝ้าระวัง ช่วยเหลือ ค้ำครอง พื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว จัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานภายนอกหรือภายในโรงพยาบาลมีกิจกรรมต่าง ๆ ให้บุคคลที่สนใจเข้าร่วมโครงการ เช่น การเปิดรับอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น

(2) ควรมีการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายที่มุ่งแก้ไขและเยียวยา ปัญหาความรุนแรงอย่างจริงจัง รวมทั้งเผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง ในครอบครัวอย่างจริงจัง

(3) ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC) ควรทำงานร่วมกับชุมชน ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ร่วมจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมเป็นประโยชน์การป้องกันและลดกระทบความรุนแรงในครอบครัวและชุมชน มีการให้ความรู้วิธีการป้องกันตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ กับคนในครอบครัว มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือทางด้านจิตใจ ด้านสังคมให้กับผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

(4) ครอบครัวเครือข่ายที่สำคัญมากที่จะร่วมมือกับสถานศึกษาในการติดตาม เฝ้าระวังและดูแลพฤติกรรมของเด็กในการปกครองอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำ สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างของการเคารพซึ่งกันและกันไม่ก่อพฤติกรรมความรุนแรงเพื่อหลีกเลี่ยงการ

เลียนแบบความรุนแรงจากรุ่นต่อรุ่น สร้างครอบครัวแกนนำแสดงบทบาทในการถ่ายทอดประสบการณ์และเทคนิควิธีต่างๆ การสื่อสารหรือ สร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว

3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาความชุกของการเกิดความรุนแรงในครอบครัวในชุมชนเมือง ลักษณะครอบครัวที่ใช้ความรุนแรงในลักษณะการใช้สารเสพติดหรือการติดสุรา เพื่อสร้างแนวทางการป้องกันการเกิดความรุนแรงในครอบครัวของผู้ใช้สารเสพติดหรือการติดสุรา

(2) ควรมีการดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยเลือกพื้นที่ต้นแบบในการศึกษาแล้วบูรณาการทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างรูปแบบการบังคับใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความรุนแรงในครอบครัวให้ครอบคลุมปัญหา

เอกสารอ้างอิง (References)

กัญญ์ฐิตา ศรีภา. (2566). *จิตวิทยาความรุนแรง (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. ภูมิการพิมพ์: นครปฐม

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (OSCC). (2566). *รายงานการดำเนินงานประจำปี พ.ศ.2565*.

<https://shorturl.asia/2BMxW>.

ชลาศัย กันมินทร์. (2562). *ความรุนแรงในครอบครัว: ปัญหาและแนวทางป้องกัน*. คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยรังสิต.

นาฏสุดา เอโกบล. (2558). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานสอบสวน. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข 1*(1).

ธีรภูมิ นิลเพ็ชร. (2561). ความรุนแรงในครอบครัว : การวิเคราะห์สาเหตุและการป้องกันปัญหาในสังคมไทย. *The Periodical of Behavioral Science*, 24(2), 1–20. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/113160>.

ศรัญญา ทองเนื้อขาว. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนชอยพระเจดีย์ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร*. http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2564_1661149331_6314832063.pdf.

ศิรินทร์รัตน์ กาญจนกฤษ. (2564). *กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนคืนกลับสู่ครอบครัวให้แก่เด็กและสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงของบ้านพักฉุกเฉิน*. (รายงานวิจัย). http://www.apsw-thailand.org/pic/edit17-11-64/Research_preparation%20process%20by%20Dr.%20Sirinrat%20.pdf.

สุภาวดี น้อยมณี. (2558). *การสำรวจสถานการณ์เสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว ในตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่*. (สารนิพนธ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

สิริโฉม พรหมโฉม. (2559). การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว. (*ดรรชนีวารสาร*). *จุลนิติ* 13(6), 169-173.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2566). สานพลังภาคีชนร่วมงาน “เสียงที่คนอื่นไม่ได้ยิน ครั้งที่ 2” ผลักดันนโยบาย สิทธิบริการสุขภาพ – พัฒนาระบบสหวิชาชีพ – ปกป้องคุ้มครองสิทธิ หลังพบผู้หญิงทั่วโลก 1 ใน 3 เจอความรุนแรงด้านจิตใจมากที่สุด.

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). รายงานผลการดำเนินงาน โครงการชีวิตสถานการณ์ทางสังคมเพื่อการเฝ้าระวังและเตือนภัยต่อกลุ่มเป้าหมาย ปี 2557. <https://shorturl.asia/UM0eo>.

Suom A. (2023). Problem gambling and family violence: family member reports of prevalence, family impacts and family coping. *Asian Journal of Gambling Issues and Public Health; Heidelberg* 3(1), 1-15. <https://doi.org/10.1186/2195-3007-3-13>.

Phiri, M., Namayawa, S., Sianyeuka, B., Sikanyiti, P., & Lemba, M. (2023). Determinants of spousal physical violence against women in Zambia: a multilevel analysis. *BMC Public Health; London เล่ม 23*, 1-12. <https://doi.org/10.1186/s12889-023-15927-x>.